

Ruimte creëren voor een goede doorstroom!

*Joyce Couprie-van Hall,
onderwijsadviseur/schoolpsycholoog NIP K&J
jcouprie@centraalnederland.nl*

CentraalNederland

Agenda:

1.inleiding

2. verwachtingen van inspectie
+ ruimte die je krijgt
3. visie op het jonge kind
4. onderwijsbehoeften
5. toepassing school

Opbrengstgericht?

Effectief onderwijs? Hoeveel leerlingen doubleren, beleid?

Veel leerlingen doen groep 2 over

Doorgaande lijn groep 1-8? Eigen ontwikkeling van het kind, sprongsgewijs?

2x2=niet zinvol

Zone van de naaste ontwikkeling? Doelen? Toetsen?

Onderzoek benadrukt spel en woordenschat

Observeren?

Het leerkracht doet ertoe

Toerusting voor doorstroom? Handelingsplannen?

Onderzoek benadrukt fonemisch bewustzijn, vlot benoemen, werkgeheugen voor leren lezen

Wie beslist? Bindend? Ouderbetrokkenheid?

Voorschriften inspectie?

CentraalNederland

Agenda:

1. inleiding

2. verwachtingen van inspectie

+ ruimte die je krijgt

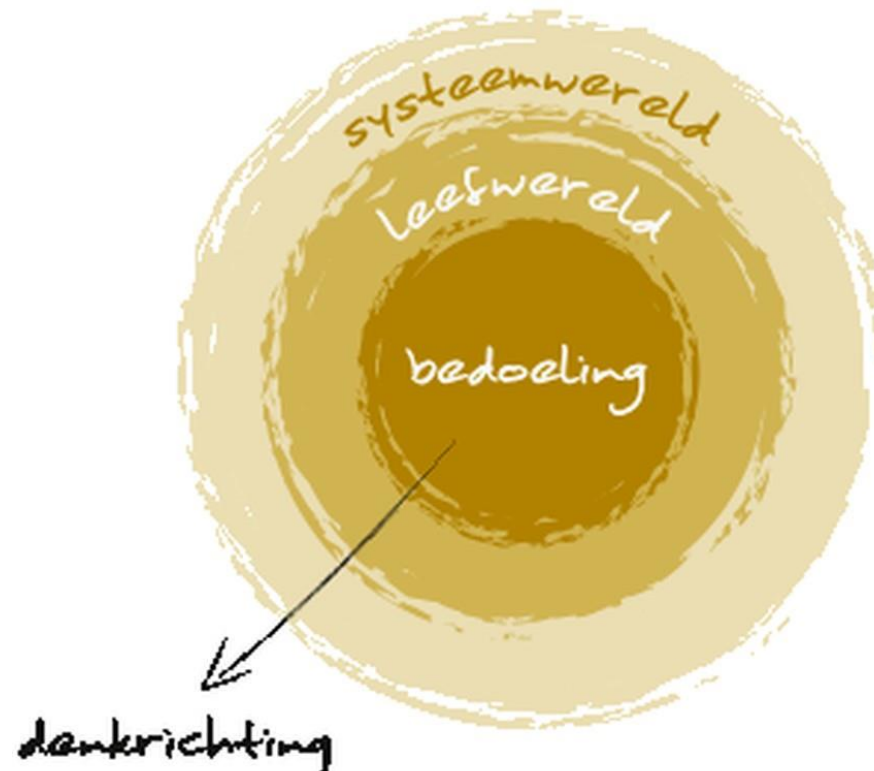
3. visie op het jonge kind

4. onderwijsbehoeften

5. toepassing school

De bedoeling..

<https://www.youtube.com/watch?v=bB4W4u5zNtE>

De Masten!

CentraalNederland

Genoemd wordt..

Overgangseisen

heterogene groepen
protocol?

motoriek
emotioneel jong

hoe voorbereiding op groep 3

niet zelfstandig

einddoelen groep 2

wetgeving

wat zijn de gevolgen lange termijn

najaarskinderen

doorstuur-tendens op school

de balans cognitie~rest

...en wat móet van inspectie?

CentraalNederland

Inspectie uitgangspunten

Vorm groepjes van 3 en verzamel met elkaar wat je aan eisen uit het document 'Doorstroom van kleuters' haalt.

Inspectie uitgangspunten

Inspectie zegt: 8 jaar aaneengesloten onderwijs

Inspectie vraagt:

1. een verantwoording van beleid/proces
(transparant, eerlijk, op maat & doelgericht)
2. zorgvuldige en gemotiveerde onderbouwing
3. toelichting over welke aanpassingen nodig zijn om tegemoet te komen aan ononderbroken ontwikkeling:
 - breed aanbod nl soc, em, motor, werkh.
 - sluit aan op onderwijs groep 3
 - beredeneerd d.w.z. leerinhoud sluit aan op niveau van het kind

Agenda:

1. inleiding
2. verwachtingen van inspectie
+ ruimte die je krijgt
3. visie op het jonge kind
4. onderwijsbehoeften
5. toepassing school

VERSUS
De praktijk

CentraalNederland

VOOR EN NA...

(LaParo, Rimm-Kaufman, & Pianta, 2006; Sink, Edwards, & Weir, 2007)

- Bereiken leerdoelen niet meer vrijblijvend
- Meer prestatiegeoriënteerd
- Andere klasorganisatie
- Meer 'bankwerk' en groepsinstructie

Vroegere visie

- "School readiness":
Arnold Gesell

- Biologische ontwikkelingsmodellen
 - Ontwikkeling verklaren in termen van biologische processen
 - Voorspelbare en invariante ontwikkelingsstadia

Kritiek

- Ontwikkeling (ook) beïnvloed door context
→ bio-ecologische of contextuele ontwikkelingsmodellen
- 'Leervoorwaarden' ook beïnvloedbaar door instructie (bv. Morrison et al., 1995)

SCHOT

→ "Is deze school wel rijp voor dit kind?"

buiten

Remediërende visie (Smith & Shepard, 1988)

Schoolrijpheid is een gevolg van ervaring
en leeromgeving.

Ouders en leerkrachten maken het
verschil door hun input

Huidige visie: compromis

- Rol van (school)omgeving niet vergeten!
- Rol van kindfactoren niet ontkennen
 - biologische factoren zijn wel degelijk van belang ('risicofactoren')
 - omgeving moet trachten af te stemmen op die kenmerken; ontwikkeling net "een stapje voor te zijn"
 - functioneren van kind in kaart brengen
 - functioneren van kind = steeds resultaat van wisselwerking kind-omgeving

Resultaat van interactie of wisselwerking tussen kind en omgeving (Ladd et al., 1999; Mashburn & Pianta, 2006)

VISIE

- * Sprongsgewijze ontwikkeling, spelende en verkennende leerling
- * Doorgaande lijn: dwz zitten blijven beperken
 - Zone van de naaste ontwikkeling
 - Voortgang van ontwikkeling is bepalend inclusief welbevinden van het kind
 - Niet de kalenderleeftijd is bepalend
- * Ouderbetrokkenheid
- * Handelingsgericht werken
- * Toets als aanvulling op observatie & spel
- * Kindvolgend + sturend waar nodig

VISIE- consequenties

Beredeneerd aanbod = leerinhoud bewust laten aansluiten op de ontwikkeling van het kind

Aansluiten op groep 3

Aansluiten op groep 2

<https://www.youtube.com/watch?v=9FMoM7hbjVY>

Agenda:

1. inleiding
2. verwachtingen van inspectie
+ ruimte die je krijgt
3. visie op het jonge kind
4. onderwijsbehoeften
5. toepassing school

Welke kind/omgevingsfactoren beïnvloeden de prestaties in groep 2 en 3

Gebaseerd op Downer
& Pianta (2006);
Bossaert, Verschueren,
et al. (2008); Verachtert
(2007)

KINDKENMERKEN:

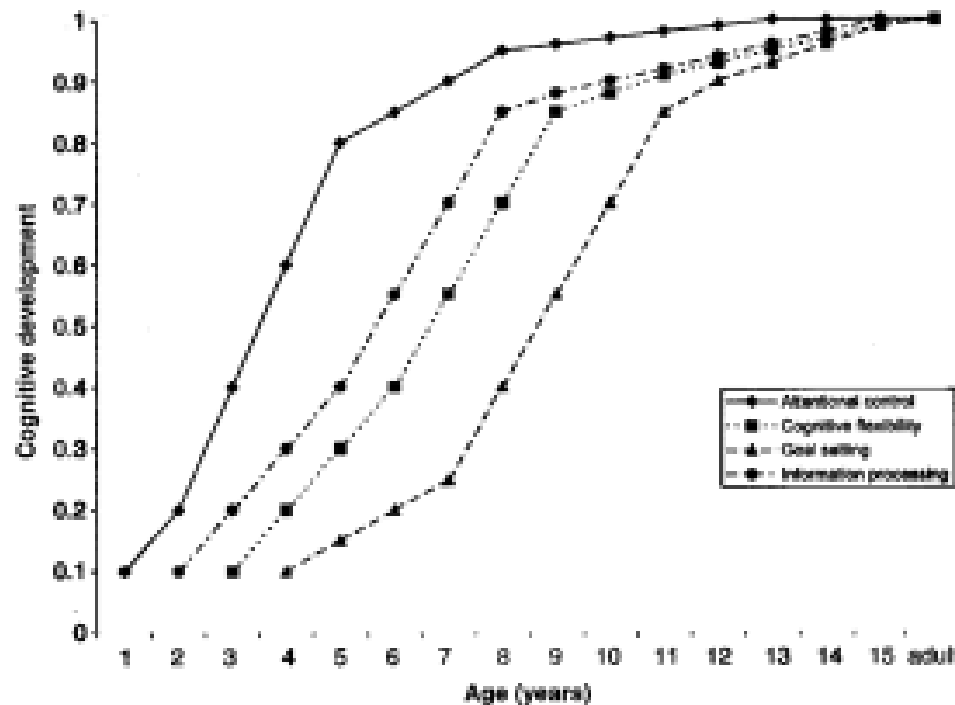
1. Leervoorwaarden – taal/rekenvoorwaarden (grootste predictieve waarde)

2. **Cognitieve vaardigheden**
 - Heeft effect via de leervoorwaarden (verklarend)
 - Via IQ-test (beperkt <5 jaar, Resing, 2007)
 - Minder informatief voor remediëring, wel voor indicatie

3. Leer- gerelateerd gedrag
 - Executief functioneren
 - Attitude (betrokkenheid, participatie)

4. Sociaal-emotioneel
 - interpersoonlijk, sociaal gedrag, zelfwaardering

Ontwikkeling van 'executieve functies'

Bron: colleges 'Cognitieve en psychosociale ontwikkeling van kinderen en adolescenten: theorie en praktijk', K.U.Leuven

Ontwikkeling van executieve functies

Table 4.5

Significant Changes in Executive Processes Across Consecutive Age Groups

Between 3- and 4-year-olds	Between 4- and 5-year-olds	Between 5-, 6-, and 7-year-olds
<p><i>Attentional control:</i> Selective attention Inhibition of motor responses Inhibition of verbal responses</p> <p><i>Cognitive flexibility:</i> Working memory Concept generation</p>	<p><i>Attentional control:</i> Selective attention Inhibition of verbal responses</p> <p><i>Cognitive flexibility:</i> Working memory Shifting between concepts</p> <p><i>Information processing:</i> Speed of output Efficiency of output</p>	<p><i>Attentional control:</i> Selective attention</p> <p><i>Cognitive flexibility:</i> Working memory Shifting between concepts Shifting between complex rules Utilisation of feedback</p> <p><i>Information processing:</i> Speed of output Efficiency of output</p> <p><i>Goal setting:</i> Planning and problem solving</p>

OMGEVING/CONTEXT

1. **SES**, etniciteit (lage opleiding moeder, allochtoon..)
2. Gezinsfactoren (aanwezigheid boeken, **opvoedingsklimaat**, betrokkenheid van ouders, communicatie (Marzano, 2008))
3. Instructievaardigheden
4. Relatie **leerkracht**-leerling

<https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/537298/1/160325+Juf+ik+ben+nog+niet+klaar%28def%29.pdf>

Affectieve kwaliteit leerkracht-kindrelatie

- Algemeen:
 - Kwaliteit van vroege leerkracht-leerlingrelatie = voorspellend voor schools welbevinden, prestaties en psychosociaal functioneren **bovenop andere voorspellers**
 - Vooral: conflict = risicofactor
 - Ook over leerjaren heen (bv. Hamre & Pianta, 2001)

Kun je voorbeelden ten behoeve van een **beredeneerd** aanbod (doorgaande lijn) noemen in / voor jouw situatie?
Hoe ziet 'beredeneerd' eruit?

Voorbeelden

- Ondersteuning motoriek in groep 3
- Ondersteuning schrijfmotoriek: voorbereidend schrijven
- Ondersteuning rekenbegrippen in groep 3, concreet/handelen
- Ondersteuning zelfstandigheid
- Ondersteuning sociale vaardigheden, samenwerking
- Spelend leren in groep 3: spel als manier van leren
- Lesmateriaal ontwikkelen ten behoeve van...
- Pre-teaching voorbereidend lezen in groep 2, BOUW
- Tips voor ouders formuleren in bulletins: wat kun je doen om..te bevorderen
- Betekenisvolle (zinnvolle) activiteiten
- Externe cultureel-maatschappelijke thema's de school in
- Preventie-verrijking
- Meer uitdaging voor slimme kinderen in groep 1
- Materiaal om leerling met achterstand in groep 3 op te vangen

Agenda:

1. inleiding
2. verwachtingen van inspectie
+ ruimte die je krijgt
3. visie op het jonge kind
4. onderwijsbehoeften
5. toepassing school

Ruimte voor doorstroom

Werkwijze, die **ontwikkelingsgerichtheid** uitstraalt en **duidelijkheid** biedt

Zie ook : 'Doorstroom..' p. 24, 25, 26

'aansluiting 2-3'

- Waarin verschilt de inrichting van het onderwijs in groep 2 en 3; Welke specifieke eisen stelt dit aan kinderen?
- Op welke wijze wisselen leerkrachten van groep 2 en 3 ervaringen uit?
- Wie coördineert (rollen) / bewaakt de doorgaande lijn?
- Welke ondersteuning bieden we nu als een leerling achter/voor-stand heeft in groep 2 en 3?

Tips:

1. Kiezen vanuit visie

Kansen:

- Werken met doorgaande lijn
- Werken in hoeken in groep 3
- Voor kleuters met meer uitdaging, aansluiten om nieuwsgierigheid
- Tegemoet komen aan spelende groep 3 leerling

Tips:

2. Samen waar het kan

Kansen:

- Waar kun je verbinden, samen beleven
- Communiqueer als ware het één ipv scheidslijn
- Zorg dat je kennis hebt van de leerlijnen gr 2 en 3
- Doe het planmatig

Tips:

3. Infrastructuur

Kansen:

- Hoeken
- Inrichting en bereikbaarheid
- Materialen
- Groepssamenstelling (Belfi, 2010)
- Rijke leeromgeving,
- Zelfstandig werken (werk met taakkaarten, picto's)
- routines

Uit: Visser, C.&Meints, F. (2017)
Combinatiegroep 2/3. Doen!

CentraalNederland

Tips:

4. Werken met methodes

Kansen:

- Noteer wat in welke groep aan de orde komt
- Gebruik leerlijnen (rekenen, taal, soc-emo, motoriek)

Tips:

5. Instructie

Kansen:

- Gebruik verschillende **instructiemodellen**
- Denk na over het nut van verlengde instructie
- Stimuleer actief / ontdekkend / probleemoplossend leren

Tips:

6. Planning

Kansen:

- Hoeveel tijd voor welke activiteit?
- Circuitmodel à 15 minuten
- Instructietafel waar iedereen langs komt
- Buitenspelen / gym samen

Tips:

7. Samen sterk

Kansen:

- Denken in mogelijkheden
- Ib'er, onderwijsassistent, stagiair,
- Out-of-the-box denken
- Wie doet mee in een lerend netwerk (inspiratie)?

Tips:

8. Ouders

Kansen:

- Het sleutelwoord bij weerstand is ..
....communicatie

Nog meer voorbeelden

- Heterogene groepen of homogene groepen
- schakelprogramma's (p.41)
- halfjaarlijkse doorstroom
- Leerling extra ondersteuning bieden in groep 1 en 2: groepsplan voor..
- Kindgesprekken (p 31 PO-Raad, incl ouders of excl ouders)
- Werken in hoeken in groep 3: combinatie werken en spelen (opdrachtkaarten)
- Leerstofverlenging voor taakzwakke leerlingen
- Beweegspelletjes in groep 3: met de handen oefenen
- Kiesbord in groep 3: in tweetallen werken
- Atelier middag: workshops: muziek, bewegen, drama, Engels
- Keuze-uren in groep 3 inplannen
- Leerplein maken
- Ondersteuning motoriek in groep 3: schrijfgebaren erbij
- Ondersteuning rekenbegrippen: in de bouwhoek, concreet materiaal
- Ondersteuning sociale vaardigheden: coöperatieve werkvormen
- Picto's in groep 3
- Thematisch werken voor de groepen 1,2,3: groepsdoorbrekend starten met gezamenlijke lees en spelactiviteiten
- Gezamenlijke 'werken in hoeken' – groepsdoorbrekend, eens per week

Welke tips en ideeën neem je mee naar je team/school?

<https://www.youtube.com/watch?v=cL39usJanaQ>

7.23-11.00

Afsluiting

*Bedankt voor jullie inbreng en
betrokkenheid! Joyce
jcouprie@centraalnederland.nl*

CentraalNederland

